

К.ф.н. Ходаковська О.О. (м. Харків)
Національний юридичний університет ім.Я.Мудрого

КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ У АНГЛОМОВНОМУ ЗАКОНОДАВЧОМУ ДИСКУРСІ

Тривалий та повсякчасний діалог культур, який впливає на систему мови та обмін автентичними культурологічними знаннями, сприяє формуванню та усталенню більш якісного та повного національного світогляду, який є необхідним для комунікації між представниками різних культур у найрізноманітніших сферах життя.

Мова права розвивається та змінюється внаслідок процесів глобалізації та інтеграції. Вона є предметом пильної уваги науковців (філологів та юристів) і потребує ретельного вивчення. Незважаючи на значну кількість досліджень зазначеної галузі, недостатньою є кількість наукових праць, присвячених вивченню особливостей англomовного законодавчого дискурсу та його перекладу.

До правничого дискурсу, як різновиду інституціонального дискурсу, входять як юридичні документи, так і судові рішення, наукові коментарі, дискусії з правових питань, виступи в суді тощо. Особливістю юридичного дискурсу є те, що він спрямований не лише на репрезентацію наукового чи практичного знання, а й спрямований на доведення теоретичної думки. Таким чином, законодавчий текст має інформативну мету, обґрунтовано й у повному обсязі повідомляє точку зору автора.

Фундаментальні закони Великої Британії були створені раніше ніж фундаментальні закони більшості країн з традиціями цивільного права, і тому значна кількість документів, що мають юридичне значення і сьогодні, були записані архаїчною англійською. Юридична англійська має потенціал створення певного драматичного ефекту, мета якого залякати людину, яка не обізнана у тонкощах юриспруденції. Наприклад, повістка до суду, що примушує свідка з'явитися, часто закінчується архаїчною загрозою «*Fail not, at your peril*». Яка саме небезпека не пояснюється, але формальність мови здатна викликати більш відчутне збентеження одержувача ніж просте повідомлення на кшталт «*We can arrest you if you don't show up.*»

Вищезгадані риси роблять мову юридичного дискурсу не тільки надзвичайно складною (навіть для носіїв мови, які не мають юридичної освіти), але часто і незрозумілою, непрозорою. Власне, часто якщо і є якийсь сенс, його важко знайти. Як зазначив Mellinkoff [2, с. 45]: «*legalese is a way of preserving a professional monopoly by locking the trade secrets in the safe of unknown tongue.*»

У роботі послуговуємося визначенням дискурсу, запропоноване Н.Арутюново: «зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними – прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами; мовлення, що занурене в життя» [1, с. 136 – 137]. Як відомо, дискурс утворюється в певних змістових межах.

Основне завдання дискурсу – передача змісту – реалізується під час комунікативної дії з власною прагматикою. Одним з основних критеріїв законодавчого дискурсу є правнича мовна середа, в якій виникають мовні конструкції.

Загальновідомим є те, що мова законодавчого дискурсу типово є ритуальною та застарілою, вона підпорядковується дуже суворим стилістичним нормам у відношенні способу висловлювання і реєстру, а також високою мірою кодифікованих жанрових структур, наприклад: *Now, therefore, we, Your Majesty's most dutiful and loyal subjects, the Commons of the United Kingdom in Parliament assembled, have freely and voluntarily resolved to make such provision as hereinafter appears for the purposes aforesaid, and we do most humbly beseech Your Majesty that it may be enacted, and be it enacted by the Queen's most Excellent Majesty, by and with the advice and Spiritual and Temporal, and Commons, in this present Parliament assembled, and by the authority of the same, as follows...*

Слід зауважити, що інтеграційні процеси, які стосуються і правничої сфери, потребують вирішення проблеми адекватного перекладу юридичного дискурсу та належної систематизації юридичної термінології, яка міститься у законах, угодах, вимогах, положеннях тощо. Специфіка перекладу англомовної юридичної термінології є загальновідомою. З огляду на відмінності цієї правової системи очевидним є те, що англійські правничі терміни не є тотожні нормативним поняттям української правової терміносистеми. Наявність інститутів, які притаманні виключно юридичній системи Великої Британії і є відсутні в українському праві, призводять до виникнення безеквівалентних термінологічних одиниць. Слід відзначити наявність унікальних рис, а саме те, що англійська правнича термінологія має низку особливостей, властивих саме їй. Юридичні терміноелементи знаходимо не лише в документах (офіційно-документальний стиль), а й у галузі правознавства (науковий стиль). Отже, екстралінгвістичні фактори впливають на юридичну мову, як мову суспільного інституту права та науки про нього. Кожна правова система функціонує в складних соціально-політичних межах, які відображають історію, традиції, звичаї та устрій певної соціальної групи. Ці складні межі рідко є ідентичними в різних країнах, навіть якщо правові системи мають спільне походження, адже кожен етнос у процесі розвитку пристосовує природне середовище для сприятливих умов існування. Доказ наукової та практичної значущості теоретичних положень в юридичному дискурсі відбувається шляхом залучення низки мовних засобів.

З огляду на визначення особливостей та специфічних рис англомовного законодавчого дискурсу, слід зауважити, що, завдяки письмовій формі репрезентації, графічно він є чітко структурованим та сегментованим:

Accessibility strategies and plans

(1) Each local education authority must prepare, in relation to schools for which they are the responsible body–

(a) an accessibility strategy;

(b) further such strategies at such times as may be prescribed.

(2) *An accessibility strategy is a strategy for, over a prescribed period–*

(a) *increasing the extent to which disabled pupils can participate in the schools' curriculums;*

(b) *improving the physical environment of the schools for the purpose of increasing the extent to which disabled pupils are able to take advantage of education and associated services provided or offered by the schools; and*

(c) *improving the delivery to disabled pupils–*

(i) *within a reasonable time, and*

(ii) *in ways which are determined after taking account of their disabilities and any preferences expressed by them or their parents, of information which is provided in writing for pupils who are not disabled.*

Це сприяє унаочненню та уточненню інформації.

Логічність, послідовність та точність подання інформації можна назвати визначальними рисами законодавчого дискурсу. Прагнення до всеосяжності та, водночас, стислості повідомлення знаходимо у численних прикладах:

(1) *In relation to any offence specified in subsection (2), battery of a child cannot be justified on the ground that it constituted reasonable punishment.*

(2) *The offences referred to in subsection (1) are–*

(a) *an offence under section 18 or 20 of the Offences against the Person Act 1861 (c. 100) (wounding and causing grievous bodily harm);*

(b) *an offence under section 47 of that Act (assault occasioning actual bodily harm);*

(c) *an offence under section 1 of the Children and Young Persons Act 1933 (c. 12) (cruelty to persons under 16).*

Водночас, сприйняття законодавчих документів може бути значно ускладнене внаслідок вживання понять, які є зрозумілими для юристів, але незрозумілі для нефахівця: *physically handicapped, mentally abnormal, senior citizen, lesser civil and criminal cases, fee simple owner, service of process, authorized person, party, survivor ownership, abstract of title, foreign judgment, real property, written law.*

З метою уточнення інформації та для уникнення двозначності тлумачення нормативно-правових актів у текстах законів вживаються складнопідрядні речення з кількома підрядними:

In deciding what arrangements (if any) to make, the Commission shall have regard to the desirability of securing, so far as reasonably practicable, that conciliation services are available for all disputes arising under this Part which the parties may wish to refer to conciliation.

For the purpose of determining any question whether an applicant under subsection (9) of section 7 is entitled to the information which he seeks (including any question whether any relevant data are exempt from that section by virtue of Part IV) a court may require the information constituting any data processed by or on behalf of the data controller and any information as to the logic involved in any decision-taking as mentioned in section 7(1)(d) to be made available for its own inspection but shall

not, pending the determination of that question in the applicant's favour, require the information sought by the applicant to be disclosed to him or his representatives whether by discovery (or, in Scotland, recovery) or otherwise.

Вживання однорідних членів речення, повторення словосполучень та речень слугують, по-перше, економії мовних засобів, а, по-друге, унаочнюють інформацію:

(3) *The following are examples of services to which this section and sections 20 and 21 apply—*

(a) access to and use of any place which members of the public are permitted to enter;

(b) access to and use of means of communication;

(c) access to and use of information services;

(d) accommodation in a hotel, boarding house or other similar establishment;

(e) facilities by way of banking or insurance or for grants, loans, credit or finance;

(f) facilities for entertainment, recreation or refreshment;

(g) facilities provided by employment agencies or under section 2 of the MI Employment and Training Act 1973;

(h) the services of any profession or trade, or any local or other public authority.

З метою надання узагальненої інформації часто вживаються такі речення, де, поряд з іменниками юридичної тематики, є поширеними іменники та займенники з узагальнюючою семантикою (кожний, ніхто, всі громадяни).

Both the United States and Ohio Constitutions state that no one can be compelled to incriminate himself. This means that a person cannot be tortured into confessing or making damaging statements, or even any statement. – Як Конституція Сполучених Штатів Америки, так і Конституція штату Огайо зазначають, що ніхто не може бути примушений свідчити проти самого себе. Це означає, що не можна тортурами примушувати особу робити зізнання або шкідливі для неї заяви, чи взагалі будь-які заяви.

No person who is or has been the Commissioner, a member of the Commissioner's staff or an agent of the Commissioner shall disclose any information which ...

Наказовий характер інформації забезпечується шляхом використання дієслівних структур зі значенням модальності необхідності та модальності можливості: не можуть, має право, тощо.

The Secretary of State shall by order made by statutory instrument provide for the coming into operation of the amendments contained in Schedule 4 and the repeals contained in Schedule 5, and those amendments and repeals shall have effect only as provided by an order so made.

Any security provided in relation to a regulated agreement shall be expressed in writing.

Battery of a child causing actual bodily harm to the child cannot be justified in any civil proceedings on the ground that it constituted reasonable punishment.

Для підкреслення значущості фактів, наведених у законодавчому акті, переконання та уникнення двозначності і непорозуміння укладачі (автори закону) вдаються до тавтології, яка є зазвичай небажаною в офіційно-діловому мовленні:

(2) A prohibition notice may prohibit a person from doing an act mentioned in subsection (1)(a) above in relation to any genetically modified organisms or from continuing to keep them; and the prohibition may apply in all cases or circumstances or in such cases or circumstances as may be specified in the notice.

(4) Where a person is prohibited by a prohibition notice from continuing to keep any genetically modified organisms, he shall dispose of them as quickly and safely as practicable or, if the notice so provides, as may be specified in the notice.

(5) The Secretary of State may at any time withdraw a prohibition notice served on any person by notice given to that person.

Коли йдеться про англomовний законодавчий дискурс, звертає увагу те, що, завдяки тенденції до належної аргументації законодавчих актів та забезпечення процесів правового регулювання, у правничих текстах є можливим поєднання семантично неспoєднаних дієслів з іменниками, які не вказують на діяча.

The initial burden falls on the complaining party – the plaintiff in a civil case, or the state in a criminal case.

This means that the decision must be awarded to the party whose favorable evidence carries greater weight and believability, even if the evidence is only a fraction more weighty and believable than the evidence favoring the other party.

Спостерігаємо також персоналізацію неістот, що спрямоване на досягнення зазначеної вище мети:

Subsection (5) does not prevent the inclusion of an electronic monitoring requirement in a relevant order which includes an alcohol abstinence and monitoring requirement where this is for the purpose of securing the electronic monitoring of an offender's compliance with a requirement other than the alcohol abstinence and monitoring.

If an application for an order under subsection (7) is dismissed (except on technical grounds only) section 106 (ineffective securities) shall apply to the security.

Для законодавчого дискурсу притаманне вживання пасивного стану дієслова, що надає офіційності текстам:

(1) An employee who is suspended from work by his employer on medical grounds is entitled to be paid by his employer remuneration while he is so suspended for a period not exceeding twenty-six weeks.

(2) For the purposes of this Part an employee is suspended from work on medical grounds if he is suspended from work in consequence of–

(a) a requirement imposed by or under a provision of an enactment or of an instrument made under an enactment, or

(b) a recommendation in a provision of a code of practice issued or approved under section 16 of the Health and Safety at Work etc. Act 1974, and the provision is for the time being specified in subsection (3).

У законодавчому дискурсі на рівні синтаксису для досягнення виразності та переконливості вживаються паралельні конструкції.

(2) The Secretary of State may at any time give to the Executive—

(a) such directions as he thinks fit with respect to its functions, or

(b) such directions as appear to him requisite or expedient to give in the interests of the safety of the State.

(5) A security instrument is not properly executed unless—

(a) where the security is provided after, or at the time when, the regulated agreement is made, a copy of the executed agreement, together with a copy of any other document referred to in it, is given to the surety at the time the security is provided, or

(b) where the security is provided before the regulated agreement is made, a copy of the executed agreement, together with a copy of any other document referred to in it, is given to the surety within seven days after the regulated agreement is made.

На чітку структурну організацію, належне логічне викладення, впливає й те, що, завдяки стійкості мовленнєвої структури в англійській мові, заперечення може бути виражене лише одним запереченням у реченні.

Subsections (2) and (3)—

(a) do not affect the rights and liabilities of the authorised person or the Lord Chancellor under any arrangements made between them,

(b) do not prevent any civil proceedings which could otherwise be brought by or against the authorised person (or an employee of that person) from being brought,

(c) do not apply for the purposes of criminal proceedings brought in respect of anything done or omitted to be done by the authorised person (or an employee of that person), and

(d) do not make the Lord Chancellor or the Director liable under section 6 of the Human Rights Act 1998 in respect of any act or omission of an authorised person if the act or omission is of a private nature.

Підрозділи (2) і (3) – (А) не впливають на права та обов'язки уповноваженої особи або лорд-канцлера відповідно до будь-яких домовленостей, досягнутих між ними,

(Б) не перешкоджають висуненню будь-якої цивільної справи, яка могла б бути висунута і проти уповноваженої особи (або співробітника цієї особи),

(С) не застосовуються для цілей у кримінальних справах, порушених у відношенні будь-якої дії чи ухилення від дії уповноваженої особи (або співробітника цієї особи), і

(Г) не роблять лорда-канцлера або директора відповідальними відповідно до статті 6 Закону про права людини 1998 року щодо будь-якої дії чи бездіяльності уповноваженої особи, якщо дія або бездіяльність є приватною за своєю суттю.

В англійській мові існує доволі велика кількість конструкцій: дієприкметникових, герундіальних та інфінітивних зворотів. Їх вживання сприяє стислості та вичерпності мовлення.

Regulations may—

(a) provide that a court before which criminal proceedings take place, or are to take place, is authorised to determine whether an individual qualifies under this Part for representation for the purposes of criminal proceedings of a prescribed description, and

(b) make provision about the making and withdrawal of such determinations by a court.

(2) The regulations may, in particular, include –

(a) provision about the form and content of determinations and applications for determinations,

(b) provision permitting or requiring applications and determinations to be made and withdrawn in writing, by telephone or by other prescribed means,

(c) provision setting time limits for applications and determinations,

(d) provision enabling a court to determine that an individual qualifies under this Part for representation for the purposes of criminal proceedings before another court,

(e) provision for the powers of a magistrates' court of any area under the regulations to be exercised by a single justice of the peace for the area, and

(f) provision about the circumstances in which a determination may or must be withdrawn.

Положення може -

(А) передбачати, що суд, де розглядаються кримінальні справи, або розглядатимуться, має право визначити, чи людина підпадає під цю частину з метою кримінального переслідування щодо запропонованого опису і (Б) зробити положення про створення і відзив таких ухвал суду.

(2) нормативні правові акти можуть, зокрема, включати - (А) положення про форму та зміст визначень і додатків для постанов, (Б) положення про надання дозволів або вимоги додатків і постанов, які повинні бути зроблені і вилучені в письмовій формі, по телефону або за допомогою інших запропонованих засобів,

(В) забезпечення встановлення термінів подачі заявок та постанов, (Г) положення, які дозволяють суду визначити, що людина підпадає під цю частину для того, щоб постати перед іншим судом у кримінальній справі,

(Д) забезпечення повноважень суду магістратів будь-якої області відповідно до положень повинні здійснюватися одним суддею цієї області, і

(Е) положення про обставини, в яких постанова суду може або повинна бути знята.

Загальновідомим є значення постпозитивів в англійській мові. З-поміж числених загальноживаних дієслів, до яких приєднуються постпозитиви, можна виокремити такі, як *to do, to go, to come, to make, to put, to give, to take* тощо, унаслідок такої трансформації дієслово отримує нове значення. Слід пам'ятати про те, що у тому випадку, коли постпозитив додається до дієслів на позначення дії, значення основного дієслова або зберігається, або з'являється нове ідіоматичне значення. У тому разі, коли йдеться про дієслово *to be*, зміст залежить саме від значення постпозитива.

But subsection (1) does not require the elected local policing body to provide information if disclosure of the information –

(a) would, in the view of the chief officer of police, be against the interests of national security...

Але підрозділ (1) не вимагає від місцевих обраних органів поліції надавати інформацію, якщо розголошення такої інформації

(А) на думку головного офіцера поліції, було б проти інтересів національної безпеки, ...

Два типи означень усталилися в англійській мові – препозитивне (найпоширеніше) та постпозитивне. Перед іменником у якості детермінатива може вживатися прикметник або іменник:

Defamation is a false or derogatory statement about another.

Наклеп – це неправдива або принизлива заява щодо іншої особи.

Subsection (4) applies in relation to a relevant power which, ..., can be exercised to create an offence punishable on summary conviction by a fine or maximum fine of a fixed amount of less than 5,000...

Підрозділ (4) застосовується щодо відповідних повноважень, які ..., можуть бути використані для скоєння злочину, який карається відповідно до винесеного вироку штрафом або максимальним штрафом у фіксованій сумі менше, ніж 5,000...

Зазвичай обставини такого типу є доволі складними для перекладу, оскільки синтаксичні та змістовні зв'язки між компонентами не є очевидними з огляду на морфологічні аспекти:

There are two ways of classifying consideration.

Існують два види зустрічного задоволення.

Саме в таких конструкціях знаходить відображення властиве англійській мові тенденція до лаконізму та мовленнєвої компресії. В англійській мові слово, яке є означенням, має зазвичай головне значення у словосполученні. Не зважаючи на обсяг означення, на кількість слів, які входять до його складу, воно вживається лише перед означуваним словом. Наприклад: *elected policing body's area* – район, закріплений за обраним поліцейським органом.

Тенденція до вживання препозитивного означення, а також стислості та лаконічності висловлювання, вочевидь, спричинила значну кількість прикметників на -ed, які утворюються від іменників. Прикметники такого типу найчастіше вживаються для опису зовнішності людини: *dark-haired, broad-shouldered*, тощо, та мають відповідники в українській мові: *темноволосий, широкоплечий*. На противагу їм, прикметники типу *uniformed* не мають таких відповідників, та повинні перекладатися описово.

Because offender has a prior conviction for an aggravated felony of the second degree, the judge must sentence him to actual incarceration for such minimum term.

Тому що правопорушник у минулому вже засуджувався за тяжкий злочин 2-го ступеня (за обтяжуючих обставин), судя має винести йому вирок до фактичного ув'язнення щонайменше на встановлений законом мінімальний термін.

У підсумку слід сказати, що мова права, яка складалася впродовж тривалого часу та зазнала впливу багатьох чинників, є доволі складною для перекладу, оскільки крім згаданих граматичних факторів, надзвичайно велике значення має різниця між правовими системами України та Великої Британії. Перекладачеві варто зосереджуватися на конкретній галузі права, граматичних особливостях, обсягу поняття, що перекладається, знайти український відповідник, порівняти значення термінів, прагнучи адекватного перекладу. Варто брати до уваги й думку юристів. Зрозуміло, що для адекватної передачі юридичної інформації, мова перекладу повинна бути точною, зрозумілою та відповідати дійсності й правовим реаліям кожної з країн. Оскільки характерною ознакою стилю є також використання пасивних конструкцій, а саме пасиву дії та пасиву у комбінації з модальними дієсловами, доцільно зробити висновок про те, що через ці конструкції виражається воля законодавця, але непрямым шляхом. Серед інших ознак юридичного дискурсу є також безособовість, беземоційність, високий ступінь уніфікації, стислість викладу, однозначність тлумачення, логічність, послідовність, достовірність фактів, повнота, переконливість, точність.

Розробка тексту законодавчого акту вимагає не тільки дотримання норм літературної мови, але й законів логіки, оскільки в основі тексту будь-якого закону є змістовні залежності. Вимоги до осіб, що здійснюють правотворчу діяльність, повинні включати в себе вміння застосовувати під час створення текстів законодавчих актів правила формальної логіки, які дозволяють створити ту логічну основу вираження правових норм, що має назву «тканина закону». Правотворча, правозастосовна та правоохоронна діяльність пов'язані з найбільш нагальними потребами та інтересами суспільства, тому навіть найменша помилка може призвести до серйозних негативних, а іноді драматичних та навіть трагічних наслідків.

Література:

1. Арутюнова, Н.Д. Дискурс / Н.Д. Арутюнова // Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В.Н. Ярцева – М.: Сов. Энциклопедия, 1990. – С. 136–137.
2. Mellinkoff D. The Language of the Law/ David Mellinkoff. – Boston: Little, Brown and Co, 1963. – 526 p.

Джерела:

1. An online institute devoted to the study of language and the law. [Електронний ресурс]. – режим доступу: www.languageandlaw.org
2. The original and revised versions of the UK legislation. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.legislation.gov.uk Електронна система документації з питань адаптації законодавства України до Законодавства Європейського союзу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.eurodocssdla.gov.ua
3. Переклад англomовної юридичної літератури/ [Черноватий Л. М., Карабан В. І., Іванко Ю. П., Ліпко І. П.]. – Вінниця: Нова Книга, 2006. – 656с.

MATERIAŁY
X MIĘDZYNARODOWEJ
NAUKOWI-PRAKTYCZNEJ KONFERENCJI

«NAUKA I INOWACJA - 2014»

07-15 października 2014

Volume 7
Filologiczne nauki
Muzyka i życie

Przemysł
Nauka i studia
2014

Wydawca: Sp. z o.o. «Nauka i studia»

Redaktor naczelna: Prof. dr hab. Sławomir Górniak.

Zespół redakcyjny: dr hab. Jerzy Ciborowski (redaktor prowadzący), mgr inż. Piotr Jędrzejczyk, mgr inż. Zofia Przybylski, mgr inż. Dorota Michałowska, mgr inż. Elżbieta Zawadzki, Andrzej Smoluk, Mieczysław Luty, mgr inż. Andrzej Leśniak, Katarzyna Szuszkiewicz.

Redakcja techniczna: Irena Olszewska, Grażyna Klamut.

Dział sprzedaży: Zbigniew Targalski

Adres wydawcy i redakcji:

37-700 Przemyśl, ul. Łukasieńskiego 7

tel (0-16) 678 33 19

e-mail: praha@rusnauka.com

Druk i oprawa:

Sp. z o.o. «Nauka i studia»

Cena 54,90 zł (w tym VAT 22%)

Materiały X Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Nauka i inowacja - 2014» Volume 7. Filologiczne nauki. Muzyka i życie.: Przemyśl. Nauka i studia - 104 str.

W zbiorze ztrzymają się materiały X Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Nauka i inowacja - 2014». 07-15 października 2014 po sekcjach: Filologiczne nauki. Muzyka i życie.

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Żadna część ani całość tej publikacji nie może być bez zgody

Wydawcy – Wydawnictwa Sp. z o.o. «Nauka i studia» – reprodukowana,

Użyta do innej publikacji.

ISBN 978-966-8736-05-6

© Kolektyw autorów, 2014

© Nauka i studia, 2014

SPIS

FILOLOGICZNE NAUKI

METODYKA NAUCZANIA JĘZYKA I LITERATURY

Джарасова Т.Т., Рскелдиева Д.Б. Современные технологии в методике преподавания иностранного языка.....	3
Dzharasova T.T., Tazhieva T.Zh. Food lexicon used in idiomatic phrases	5
Гребенник А.Ю., Комова Г.В. Методическая помощь студентам в организации самостоятельного изучения иностранных языков.....	8

RETORYKA I STYLISTYKA

Kumisbaev U. Iranian epos and kazak literature	11
---	----

TEORETYCZNE I METODOLOGICZNE PROBLEMY BADANIA JĘZYKA

Джамаева А.Б. Реализация концепта художественного времени в английской и русской прозе	17
Капас Ж.О., Фот Л.В. «От стимула к реакции» и «От реакции к стимулу» в истории языкознания	20
Семенко І.В. Місце та роль антонімів у структурі художнього тексту (на матеріалі роману О.Уайльда «The Picture of Dorian Gray»).....	26
Нуркеева Б.А. Методы обучения ерминологической лексике русского языка в неязыковом вузе.....	29

SKIADNIA: STRUKTURA, SEMANTYKA, FUNKCJA

Картынник М.Н. Отражение национального своеобразия в фразеологических единицах немецкого языка.....	33
--	----

AKTUALNE PROBLEMY TUMACZENIA

Джарасова Т.Т., Филипцова Л. Фитонимы во фразеологизмах русского и английского языков.....	35
Зайченко Ю.О. Перекладацькі трансформації та зсуви при перекладі	37

JEZYK, MOWA, MOWNY KOMUNIKACJA

Шагдарова А.Б. Значение слова.Первичная и вторичная номинации	40
--	----

Оспанова Б.Р. Қырым татарларының әдеби тілі	42
Харина Р.С. Средства выражения категории вариативности в юридических текстах	46
Жахина Б.Б. Күрделі ұғым атауларының тілдік табиғаты	49
Ходаковська О.О. Комунікативні стратегії у англомовному законодавчому дискурсі.....	55
Павлович А.В. Описовий апарат дискурсу	64
Артеменко Т.М., Липко І.П. Комунікативно-прагматична теорія та констативно-директивний мікродіалог	66
Аюшеева С.А. Вторичная номинация на примере единиц китайского и русского языков	71
Оспанова А.А. Зия көкалыптың «түрікшілдіктің негіздері» еңбегінің тарихи мәні.....	73
Оспанова А.А. Түрікшілдік бағыттың даму алғышарттары.....	77

JĘZYK OJCZYSTY I LITERATURA

Ефремова Е.М. Сборник избранных произведений 1977 г. Сем. Данилова как концептуально-художественное единство	81
Посельская В.Д. Персонажность как дополнительная видоразличительная черта идейно-тематических циклов Рафаэля Багатайского	83
Малкова Т.Ю. Мотив воскрешения в романе М.Булгакова «Мастер и Маргарита».....	85

MUZYKA I ŻYCIE

EPOKI, STYLE, GATUNKI

Довгань О.В. Музична культура ХХ століття: напрями розвитку	93
--	----

KOMPOZYTORZY

Чалдаева Н.М., Халикова Н.Г. Композиторы Татарстана. Классика и современность.....	96
--	----